

них. У томе савету како је било закључено, како цар изађе из Дренопоља, одмах да се посече цар трапезунтски, па је тако и било, ми смо изашли у сред у трапезунтски цар славног споменућа буде посечен за тим у петак.

Тако смо дакле ишли све до Босне, а дошли смо у земљу једног босанског кнеза који се звао Ковачевић, који исто тако није знао за цара да ће доћи и зато му се предао, али зато опет дао му је цар одсећи главу, одатле ушли смо у краљевску земљу и ту је најпре опсео град; који се зове Боховиц (Бобовац) а како није имао топова са собом дао их је салити под тим градом и освојио је тај град бијући га из тих топова. Оне исте посланике који су били ишли у Дренопоље ради примирја, и који су тамо самном говорили нашли смо ту у том граду, и опет су говорили самном, опомињући се мојих пређашњих речи, али је већ било позно за њих сиромаше.

Пошто је цар у тај град метнуо посаду, ишао је к Јајцу, а већ је напред био послао хитно 20.000 лаких коњаника, не би ли могли краља Томаша негде изненада затећи у неком замку јер су дознали и дочекали да нема никакве службене људе своје код себе. Он пак сам знајући добро за Турке, радио је и дању и ноћу о том, да би могао хитно скупити некаку војску, и тако дошао је у један замак који се зове Кључ, хотећи се ту кроз кратко Чврене одморити. Али у то доба стигаше одмах Турци и јашили су око града незнајући ништа за краља, док један ништов истрчи из града и искаже за колач Турцима, да је Краљ у том замку, које кад је чуо Махомет-паша одмах је замак опколио, а сјутрадан наговорио је краља да сиђе доле из замка, заклињући се и обећајући, да му живот ништа бити неће.

У то стигао је и цар Махомет под Јајце, а краља Томаша доведоше само са једним другом, његовим пријатељем пред цара, слуге пак његове што су биле у том замку видећи да је њихов господар заробљен сужањ и они се предадоше. А цар заузеви замак заповедио је, да се краљ заједно с његовим другом посече. После тога заузео је сву ту земљу, и пошто је метнуо у градове посаде, отишао је опет у своју земљу. Мене пак оставио је у једном замку који се зове Звечај недалеко Јајца, и даде ми педесет јаничара као посаду за тај замак и на пола године плату за сваког јаничара понаособ, осим тога имао сам других Турака тридесет људи к онима у помоћ. А кад је цар изишао био ван из те земље, тада је краљ Матијаш без одлагања одмах под јесен дошао у Босну и опсео Јајце и замак Звечај, у којем сам ја био. А кад је

тако лежао под градом, они Бошњаци што су се били предали Турцима и што су с Турцима били у граду и у вароши, заузму силом једну кулу, на којој је турски барјак био подигнут и освојивши ту кулу бацили су барјак доле и почели су тући Турке, а Угри видећи то одмах су живо долетели, и храбро су из те куле почели продирати у варош док су варош и освојили, Турци побегоше у град и ту се затворише. Краљ је после лежао ту кроз осам недеља једнако нападајући на њих. А другу војску послао је с топовима к замку Звечај, да и овај освоји. У том замку био је зид рђав, јер су га јако са топовима порушили, тако да смо ми једнако морали радити да опет затворимо провалије, и тако смо се догле држали док није град Јајце био прије узет него Звечај. Кад је Краљ Матијаш Јајце освојио, дошао је одмах к Угрима под Звечај, и тако морасмо се и ми предати, и што је год било Турака у Јајцу.”

(Михаило Константиновић с Островице, *Турска хроника*, Бања Лука, 15-17)

10. Бертрандон де ла Брокијер (XV век)

Био је француски витез и писач, а поверљива личност буругундског војводе Филипа Доброг. Он је 1432. године путовао у Јерусалем с тајном мисијом да проучи стање и прилике у Турској. Врагио се 1433. године преко Пирога и Београда у Бургундију. Умро је 9. V 1459. године. Описао је своје путовање по налогу војводе Филипа, а штампано тек 1805. године, под називом *Путовање преко мора*.

Његово дело је важан историјски извор за проучавање Турака његовог времена, а у њему налазимо и података о приликама на Балкану, о турским зулумима по нашим пределима па и података о Босни, посебно о босанском деловању на Порти.

10.1. О деловању једног босанског племића на Порти

“А кад сви ти људи дођоше, то јест тројица паша⁴⁸⁴ и румелиски беглеберг и други које они зову господарима, речени господар Велики Турчин пође из своје одаје. А са

⁴⁸⁴ Године 1433. били су везири: Халил-паша, Саруца-паша и Мехмед-паша.